

ZMĚNY V JEDNÁNÍ ZA PRÁVNICKÉ OSOBY

NA NOVÝ ROK BY MĚLY VSTOUPIT V ÚČINNOST DVA KLÍČOVÉ ZÁKONY, KTERÉ ZPŮSOBÍ MALOU REVOLUCI V SOUKROMÉM PRÁVU, NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK (NOZ) A ZÁKON O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH (ZOK). NOVÁ ÚPRAVA PŘINÁŠÍ I NĚKTERÉ NOVINKY OHLEDNĚ ZPŮSOBU JEDNÁNÍ ZA PRÁVNICKÉ OSOBY.

Těmito dvěma zákony bude nahrazeno velké množství jiných právních norem, především pak doposud platný občanský zákoník (ObčZ), jakož i doposud platný obchodní zákoník (ObchZ). Oběma uvedeným novým normám již byla věnována celá řada diskusí i odborných pojednání, nicméně v těchto odborných diskusích mohly novinky ohledně způsobu jednání za právnické osoby poněkud zapadnout.

V podnikatelské praxi bývá omezováno výlučné oprávnění statutárních orgánů jednat jménem obchodní společnosti několika způsoby. Mezi ně se řadí zejména tzv. „princip čtyř očí“, kdy jménem obchodní společnosti musejí jednat alespoň dva členové jejího statutárního orgánu společně, nebo podmínění určitých úkonů statutárního orgánu předchozím souhlasem valné hromady či dozorčího orgánu.

**Kombinovat
jednání prokuristy
a statutárního
orgánu nelze**

Důvody pro taková omezení bývají různé. Vedle snahy snížit riziko chyb při manažerském vedení obchodní společnosti (podle hesla „víc hlav víc ví...“), zde často jde i o „mocenské hry“, kdy každý ze společníků chce mít v managementu svého zástupce, resp. kdy společníci chtějí mít fungování své společnosti „pod kontrolou“.

V zahraničí (zejména v německy mluvících zemích) pak k předchozím formám omezení přistupuje i omezení ve formě kombinace jednání „statutární orgán – prokurista“. I tato (u nás nezvyklá) kombinace může mít své legitimní důvody, jako např. když zahraniční vlastník trvá na principu „čtyř očí“ a zároveň chce být členem statutárního orgánu. Vzhledem k tomu, že jeho časová dosažitelnost pro úkony v dané zemi je často velmi limitována, přijímá se jako způsob zastupování obchodní společnosti v obvyklých věcech společné jednání statutárního orgánu a prokuristy s tím, že pro jednání prokuristy platí standardní omezení (nemožnost zcizovat nemovitosti, podnik obchodní společnosti apod.). S ohledem na to, že tato forma omezení, ač v zahraničí obvyklá, byla u nás judikaturou jednoznačně odmítnuta, může být zajímavé položit si otázku, zda tato doktrína obstojí i ve světle nové právní úpravy.

Ačkoli dosavadní právní úprava neupravovala výslovně možnost společného jednání statutárního orgánu a prokuristy jménem obchodní společnosti, česká judikatura dospěla, jak již bylo uvedeno, k jednoznačné-

Mgr. David Vosol, MBA (vlevo), a Mgr. Ing. Ivo Hartmann působí v právní firmě bpv Braun Partners, s. r. o.

mu závěru, že kombinovat jednání prokuristy a statutárního orgánu nelze. Tento závěr se dosud opíral, resp. opírá o následující argumenty: takovou úpravou jednání jménem obchodní společnosti (resp. zastupování obchodní společnosti) by došlo k nepřijatelnému omezení rozsahu oprávnění prokuristy k zastupování obchodní společnosti, který je dán zákonem; taková úprava by dále znamenala nepřijatelné směřování způsobu jednání jménem obchodní společnosti a jednání za obchodní společnost (zastupování obchodní společnosti), jakož i to, že prokurista by tak byl fakticky postaven na roveň statutárnímu orgánu obchodní společnosti; ObchZ umožňuje pouze v případě udělení prokury více osobám určit, zda tyto jednají samostatně, nebo společně – neumožňuje však specifikovat „způsob podepisování“ prokuristy tím, že by prokurista byl oprávněn podepisovat za obchodní společnost jen společně s jednatelem či jednatelem; a konečně by pak taková úprava znamenala nepřijatelné omezení jednatele oprávnění statutárního orgánu.

Jak se k této problematice staví NOZ a ZOK? Ani NOZ, ani ZOK opět neobsahují výslovnou úpravu zastupování obchodní korporace ve formě kombinace „statutární orgán – prokurista“, přičemž úprava prokury v §§ 450–456 NOZ vychází v podstatě ze stejných předpokladů jako stávající ObchZ. Znění NOZ je totiž v tomto ohledu velmi podobné stávající úpravě. Mimo jiné bude

nadále ve vztahu k prokurě platit, že rozsah zástupčího oprávnění prokuristy zůstane v NOZ zachován ve stejném rozsahu jako v ObchZ a zůstane zachována možnost určit, zda prokuristé, je-li jich více, jednají za obchodní korporaci samostatně, nebo společně.

MĚNÍ SE PODSTATA CELÉHO KONCEPTU

Co je však v NOZ a ZOK nového oproti ObčZ a ObchZ, je samotná podstata konceptu jednání obchodních korporací. Nově totiž nemá být jednání statutárního orgánu jedním samotné obchodní korporace, nýbrž i statutární orgán má jednat jako zástupce obchodní korporace. NOZ totiž vychází z toho, že vlastní vůli může mít toliko fyzická osoba, která pak může být následně prostřednictvím institutu zastoupení přičítána osobě právnické. Na rozdíl od znění stávající úpravy tedy členové statutárního orgánu nebudou projevovat vůli obchodní společnosti, ale budou projevovat vlastní vůli, ze které budou vznikat práva a povinnosti přímo obchodní korporaci.

Další relativně podstatné novum, které s sebou přinesou NOZ a ZOK, pak bude i fakt, že prokurista bude (stejně jako statutární orgán) ze zákona výslovně povinen vykonávat svoji činnost s péčí řádného hospodáře a respektovat tzv. pravidlo podnikatelského úsudku (tzn. že bude mj. výslovně povinen jednat pečlivě a s potřebnými znalostmi,

v dobré víře a v obhajitelném zájmu obchodní korporace). Dojde tak k dalšímu přiblížení charakteru prokury a funkce statutárního orgánu.

Přinese tedy nová právní úprava změny ohledně společného zastupování obchodní korporace statutárním orgánem a prokuristou?

Z výše uvedeného vyplývá, že od 1. 1. 2014 bude pravděpodobně možné upravit jednání za obchodní korporaci tak, že k jednání bude oprávněn statutární orgán společně s prokuristou. Nebude totiž nově možno bez dalšího aplikovat výše uvedené závěry stávající judikatury o nepřijatelnosti směřování jednatele oprávnění statutárního orgánu a zastupování prokuristou.

Navzdory tomu, že NOZ ani ZOK opět neobsahují výslovnou úpravu zastupování obchodní korporace ve formě kombinace „statutární orgán – prokurista“, je zřejmé, že jak statutární orgán, tak prokurista budou nově obchodní korporaci toliko zastupovat, a tudíž ani v případě kombinace „statutární orgán – prokurista“ nebude docházet ke směřování „jednání za společnost“ a „zastupování společnosti“. Navíc nově se i na prokuristu bude ze zákona vztahovat povinnost jednat s péčí řádného hospodáře a respektovat pravidlo podnikatelského úsudku. Konečně pak nová úprava bude také implicitně připouštět, že omezit jednatele oprávnění bude možné nejen společenskou smlouvou, stanovami nebo rozhodnutím valné hromady jako doposud, nýbrž nově i „jiným ujednáním“.

V tomto směru je tak představitelné, že pod taková přípustná omezení bude spadat i rozhodnutí valné hromady obchodní korporace o společném zastupování statutárního orgánu a prokuristy, které provede odpovídající ujednání mezi obchodní korporací, jejím statutárním orgánem a prokuristou.

Z ohlasu některých obchodních korporací s německými vlastníky, kteří by uvítali způsob corporate governance, na který jsou zvyklí doma, se dá usuzovat, že by zájem o implementaci této nové možnosti do praxe rozhodně byl. &